

Verksamhet

Lemlands kommuns vattenledningsnät
Kommunrundan 7
Lemland

Beslut om program för kontrollundersökningar perioden 2023–2028

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHHM) godkänner Lemlands kommuns program för kontrollundersökningar (nedan benämnt kontrollprogram) för perioden 2023–2028.

Lemlands kommun har uppgjort kontrollprogrammet enligt 6 § social- och hälsovårdsministeriets förordning (FFS 1352/2015) antagen genom 1 § 1 mom. 11 punkten landskapsförordning (2016:88) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om hälsoskydd, nedan hushållsvattenförordningen. ÅMHHM konstaterar att Lemlands kommun genom beslut MB-2022-433 30.11.2022 har en godkänd riskbedömning.

Lemlands kommuns vattendistributionsområde fastställs samtidigt enligt 18 a § FFS 763/1994 Hälsoskyddslagen antagen på Åland genom ÅFS 84:2016, nedan benämnd hälsoskyddslagen.

Villkor

Följande villkor föreskrivs i kontrollprogrammet för perioden 2023–2028:

1. Regelbunden kontroll och uppföljning av er riskhanteringsplan utförs årligen eller så fort ändringar sker.
2. Övervakningen och kontrollen av hushållsvattenledningar ska utföras genom egenkontroll och dokumentation av:
  - a) underhåll, utbyte av ledningar, avstängningar, brandposter med mera ska kontinuerligt dokumenteras.
  - b) vattenkvalitet, särskilt viktigt att kontrollera under lågsäsong. Vid behov ska klornivåer längst ut i ledningsnätet kontrolleras samt spolning genomföras för att omsätta vattnet i ledningarna.
3. Årligen ska abonnenterna, utan att fråga efter den, få information om dricksvattenkvalitet, priset på hushållsvattnet per liter och kubikmeter, mängden vatten som förbrukats samt en länk till var de kan hitta mer

ingående information. Mer detaljer om detta finns under rubriken ”Information” i detta dokument.

4. Beredskapsplanen för Lemlands kommun gällande hushållsvatten är generellt god och kombinationen av riskbedömning, teknisk sektorplan och en nödvattenplan ger bra stöd och möjligheter att klara av en störningssituation. Utöver materialet ovan är följande punkter nedan material som ytterligare kompletterar beredskapen:
  - a. Upprätta färdiga textmallar för information som kan skickas ut via sociala medier, per post eller till media om de vanligaste avvikelserna. Vad som hänt och vad abonnenterna behöver tänka på och var de kan få tag på drickbart hushållsvatten med mera.
  - b. ÅMHHM ska alltid omgående informeras vid förhöjd beredskap eller vid avvikelse i distribution och speciellt om det finns risk för miljö eller hälsorelaterade problem.
  - c. När det gäller speciella situationer ska materialet i bilaga 1 finnas med i kontrollprogrammet och beredskapsplanen.
5. För att få utföra provtagning av hushållsvatten ska provtagaren kunna uppvisa för ÅMHHM att de känner till de allmänna principerna som anges i bilaga 2 (Avsnitt 1 bilaga II hushållsvattenförordningen).
6. Baserat på en distribuerad mängd hushållsvatten på cirka 280 kubik/dygn i medeltal, ska fyra kontroller utföras årligen, varav den ena är en utvidgad kontroll. Provtagningsparametrar för respektive kontroll finns nedtecknade i provtagningsplanen (se bilaga 3). ÅMHHM har bestämt att reducera antalet till två begränsade och en utvidgad provtagning, med andra ord ska årligen totalt tre provtagningsomgångar utföras. Vid varje provtagningsomgång ska åtminstone tre prover tas i olika delar av vattenledningsnätet.
7. Lemlands kommun ska ha tillgång till utrustning och kemikalier för att kunna påbörja klorering av ledningsnätet inom 6 timmar, om en akut sanitär olägenhet uppstår.

Motivering

I enlighet med 19 och 19 a§§ i hälsoskyddslagen (1994/763) antagen på Åland genom ÅFS 84:2016 vilket förtydligas i 3–6§§ i landskapsförordning (84:2023) om riskhantering och egenkontroll av hushållsvatten (nedan benämnd ÅFS 84:2023) ska Lemlands kommun säkerställa vattenkvaliteten,

riskhanteringsåtgärderna, förebygga tillbud och störningssituationer samt identifiera nya faror och tillbud. I egenkontrollen ingår att utarbeta en egenkontrollplan som säkerställer vattendistributionskedjan genom lämplig övervakning och inspektion av vattendistributionsnätet samt övrig verksamhetsmiljö kopplad till hushållsvattendistributionen i kommunen enligt 6–7§§ (ÅFS 84:2023).

Med stöd av 13 § 1 mom. och 18 a§ i hälsoskyddslagen fastställer ÅMHHM Lemlands kommuns vattendistributionsområde.

Vid en genomgång av de senaste fem årens kontroller av hushållsvattnet i Lemland kommun så går det att konstatera att det inte har förekommit några avvikelser på kvalitetskraven och att hushållsvattnet generellt är av god standard. De enda avvikelser som förekommit gäller kvalitetsrekommendationer rörande antalet kolonier (22°C) för mikroorganismer där förändringarna varit större än förväntat vid två olika platser, det ena berör slutet på en kommunal vattenledning som spolats med jämna mellanrum, just för att hushållsvattnet annars riskerar bli ”gammalt” och då ökar antalet 22°C mikroorganismer. Den andra platsen är en kommunalbyggnad där de gjort upprepade försök att lösa situationen, men ännu inte helt lyckats lösa problematiken.

Enligt 8 § i hälsoskyddslagen och 12–13 §§ i hushållsvattenförordningen ska kommunerna i samarbete med bland annat vattenbolag och vattendistributörer utarbeta en beredskapsplan som kan förebygga, klarlägga och undanröja sanitära olägenheter som uppstått vid en störning. Detta uppnås genom att samordna de olika beredskapsplanerna som olika aktörer inom området har uppfört. Därför är det viktigt att Lemlands kommun har en uppdaterad och funktionell beredskapsplan inom hushållsvattenområdet som kan utnyttjas vid en akut situation. För att Lemlands kommun snabbt ska veta vad som ska göras vid avvikelse i vattenkvalitet bifogas bilaga 1. Vid avbrott i distribution ska Lemlands kommun snabbt kunna förse kunderna med alternativt hushållsvatten och för detta ändamål har kommunen upprättat en nödvattenplan. I planen finns klara rutiner för hur och vem som informerar kunderna då behov föreligger för att Lemlands kommun ska uppfylla sin del av störningssituationen. Utöver detta ska samtliga aktörer agera tillsammans för att hantera en större störningssituation och i dessa sammanhang har Ålands vatten Ab en särskilt viktig roll men också myndigheter såsom ÅMHHM, Ålands hälso- och sjukvård, räddningsmyndigheterna och i sista hand samrådsdelegationen i syfte att minimera störningen och beroende på situation kopplas epidemigruppen in för att bistå eller hantera situationen.

För att trygga vattenkvaliteten på hushållsvattnet ska verksamheten grunda sig på förebyggande beredskap och riskhantering enligt 19 § hälsoskyddslagen. Om Lemlands kommun får vetskap eller misstanke om att deras hushållsvatten kan

vara hälsovådligt eller medföra sanitär olägenhet ska de omgående kontakta ÅMHHM med stöd av 4 § 1 mom. i hushållsvattenförordningen.

Lemlands kommun ska om de får kännedom eller har misstanke om att hushållsvattnet kan föranleda en epidemi direkt kontakta ÅMHHM (20 a § hälsoskyddslagen).

För att få utföra provtagning av hushållsvatten ska hälsoskyddsmyndigheten, enligt 9 § 2 mom. hushållsvattenförordningen, säkerställa att provtagaren åtminstone känner till de allmänna principerna för provtagning som anges i avsnitt 1 i bilaga II hushållsvattenförordningen.

Baserat på storleken på Lemlands kommuns ledningsnät, geografiska utformning och egen brukskontroll på ledningsnätet bedöms tre provpunkter tillräckligt omfattande för att uppfylla 8 § i hushållsvattenförordningen. Provpunkterna kan alternera mellan olika platser ute på ledningsnätet och vattenprovet ska tas ur vattenkran hos abonnent och täcka så stor del av ledningsnätet som möjligt.

Med hänvisning till bilaga 2 tabell 4 i hushållsvattenförordningen innebär ett uttag om cirka 280 kubik/dygn i medeltal på fem år att minst fyra kontroller per år ska utföras, tre begränsade och en utvidgad. Vid varje provtagningstillfälle ska minst tre punkter provtas, ur vattenkran i respektive hus hos abonnenten, så att de kan representera vattenkvaliteten i ledningsnätet. ÅMHHM har med stöd av bilaga II punkt sex i hushållsvattenförordningen valt att ta bort en provomgång i Lemlands distributionsområde eftersom Ålands vatten Ab årligen tar tio prover från sin tryckhöjare i deras distributionsområde. På detta sätt uppfylls också kravet på antalet bakteriella provtagningarna trots neddragningen av antalet provtagningstillfällen. Detta innebär att Lemlands kommun årligen ska utföra två begränsade provtagningar och en utvidgad provtagning, totalt tre provomgångar.

I bilaga 3 bifogas provtagningsplan som sammanfattar vilka parametrar som ingår i utvidgad respektive begränsad kontroll baserat på avsnitt 2–5 bilaga II i hushållsvattenförordningen.

Vid en situation där de mikrobiologiska kvalitetskraven inte uppfylls ska kommunen snabbt, men senast inom sex timmar, kunna sätta in och påbörja en klorering på ledningsnätet. En tydlig beredskapsplan, kunskap och utrustning krävs för att minimera effekten av en eventuell akut skada med stöd av 20 a § 2 mom. hushållsvattenförordningen.

Information

Enligt ny lagstiftning härstammande från dricksvattendirektivet 2020/2184 som antagits genom hushållsvattenförordningen ska samtliga vattenabonnenter, utan att fråga efter det årligen få information om dricksvattenkvalitet, priset på

hushållsvattnet per liter och kubikmeter, mängden vatten som förbrukats samt en länk till var de kan hitta mer ingående information.

Utöver detta ska en mer ingående informationen uppräknad nedan (a-f) också finnas tillgänglig.

- a. Vidare ska konsumenterna via internet på ett användarvänligt sätt kunna få del av de senaste övervakningsresultaten och övervakningsfrekvensen.
- b. Information om hårdhet, kalcium, magnesium och kalium, dessa ska tas åtminstone vart sjätte år.
- c. Vid eventuell potentiell fara för människors hälsa, att konsumera hushållsvattnet, ska de kunna få tillgång till relevant information.
- d. Få tillgång till relevant information om riskbedömning utförd på vattenförsörjningssystemet.
- e. Rådgivning hur man kan minska på vattenanvändning samt information om hälsorisker förknippade med stillastående vatten kan undvikas.
- f. Abonnet har rätt att få del av historiska data upp till tio år bakåt som sådan data finns tillgänglig.

Ålands landskapsregering har som målsättning att lansera en plattform där samtliga vattenbolag och distributörer kan sätta upp sin information för att uppfylla kravet i direktivet, men tidsprognosen för detta projekt är osäker. Tills plattformen är på plats får vattenbolag och distributörer försöka lösa detta på ett så lämpligt sätt som möjligt. Under denna kontrollprogramsperiod (2023–2028) kommer krav på analys av nya parametrar att krävas på Microcystin-LR, Bisfenol A, halogenerade ättiksyror, klorat och klorit. Kraven kommer att träda i kraft senast från och med 12.1.2026, allt detta framgår i bifogad provtagningsplan bilaga 3. Vidare har kravet på information till abonnenter generellt ökat och specifikt gällande hårdhet, kalcium, kalium och magnesium ska det finnas uppgifter allmänt tillgängliga på nätet.

Bakgrund

Den 31.3.2023 inkom ärendet till ÅMHHM.

Avgift

För beslutet uppbärs en avgift om 210 euro, avgiften baseras på 3 timmar a´ 80 euro, enligt avgiftstabell 2 övrig handläggning i Ålands landskapsregerings beslut om taxa för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Taxan finns på amhm.ax/avgifter.

Besvär

Besvärсанvisning bifogas.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Helena Boman
T.f myndighetschef
Beslutande

Magnus Eriksson
Miljöskyddsinspektör
Föredragande

Bilagor

1. Speciella situationer
2. Provtagningsanvisning
3. Provtagningsplan
4. Besvärсанvisning
5. Faktura (ej vid E-faktura)